

О.В. Палінчак, старший науковий співробітник
Дніпропетровська дослідна станція ІОБ НААН

НОВИЙ СОРТ ДИНИ ТІНА

В результаті селекційної роботи створено новий сорт дині Тіна, висвітлено його господарську характеристику та напрями використання.

Ключові слова: диня, селекція, гібридизація, схрещування, сорт, урожайність, якість.

Вступ. У нинішніх умовах генетика і селекція постають факторами вирішення однієї з головних соціальних проблем людства – забезпечення продовольством шляхом підвищення продуктивності сільськогосподарських культур та якості рослинницької продукції. За рахунок лише застосування сучасного сортового складу можна досягти збільшення врожаю до 30%, що є найдешевшим та, водночас, найвагомим важелем впливу на стабілізацію виробництва [1].

Баштаництво відноситься до рентабельних галузей сільськогосподарства. За умов дотримання всіх агротехнологічних вимог можна одержувати високі врожаї якісної продукції. Диня – баштанна рослина, що відзначається високою харчовою цінністю плодів, які мають лікувальні та профілактичні властивості. До того ж, її вважають хорошим попередником для вирощування багатьох польових культур [2].

До Реєстру сортів рослин, дозволених до широкого використання в Україні на 2012 р., занесено 53 сорти та гібриди дині, здебільшого ранньостиглі [3]. Тому актуальним є створення середньораннього сорту, з високою продуктивністю, якістю плодів, стійкістю до несприятливих факторів навколишнього середовища.

Мета досліджень полягала у вирішенні завдань зі створення та господарської оцінки нового високоврожайного, високоякісного сорту дині, середньоранньої групи стиглості.

Методика досліджень. Дослідження проведено у Донецькій ДС ІОБ НААН впродовж 1999-2010 рр. Досліди закладали згідно з методикою дослідної справи в овочівництві і баштаництві [4, 5].

© Палінчак О.В., 2013.

Селекційну роботу з культурою дині здійснювали за загальноприйнятою схемою селекційного процесу.

Результати досліджень. Експериментальну роботу по створенню нового сорту дині Тіна розпочинали з гібридизації кращих сортозразків з подальшими багаторазовими індивідуальним та родинним доборами.

При визначенні батьківських компонентів схрещування використовували принцип добору форм за їх комбінаційною здатністю. Так, у сорту дині Тітовка визначили найменший позитивний ефект ЗКЗ за тривалістю вегетаційного періоду, а в комбінації Тітовка х Інея одержано високий ефект СКЗ за загальною і товарною урожайністю. Новий сорт, одержаний з цієї гібридної комбінації та покращений у процесі вивчення і випробування, з'явився під назвою Тіна. За тривалістю вегетаційного періоду він відноситься до середньоранньої групи стиглості – 70 діб, період плодоношення – 13 діб (табл. 1).

Новий сорт перевищив стандарт Тавричанка за рівнем як загальної урожайності – 19,2 т/га (+ 2,5 т/га, або 15% до стандарту), так і товарної (+ 2,5 т/га, або 17,4%). Товарність плодів сорту Тіна становить 87%, на 5% перевищуючи стандартний сорт. Середня маса плода складає 0,8-1,4 кг (у середньому – 1,0 кг).

За показниками хімічного складу новий сорт має вищі за стандарт значення вмісту сухої розчинної речовини – на 1,2%, загального цукру – на 0,4%, дицукрів – на 0,5%, вітаміну С – на 2,8 мг%. У середньому за роки випробувань ці показники становили: вміст сухої розчинної речовини – 10,0%, загального цукру – 5,8%, моноцукрів – 2,7%, дицукрів – 3,1%, вітаміну С – 20,5 мг%, пектину – 0,9%. Дегустаційна оцінка 8,1 бала.

Рослини середньоплетисті. Листок нирковидної форми, середнього розміру, нерозсічений, зелений. Плоди нового сорту масою до 1,4 кг, овальні, гладенькі, жовто-оранжеві з середньою сіткою. Мякуш плода середній, кремово-білий, соковитий, солодкий, щільний. Плаценти сухі, на 2/3 заповнюють насінневу камеру середнього розміру. Насіння середнє, кольору слонов'ячої кістки, еліптичне, з поступово загостреним кінчиком. Середня маса 1000 насінин – 41,5 г. Основний статевий тип андромонеоційний. Сорт середньостійкий до поширених хвороб, придатний до перевезення на невеликі віддалі і нетривалого зберігання. Основний напрям використання – для споживання у свіжому вигляді.

1. – Результати конкурсного сортовипробування
нового сорту дині Тіна

Показник	Тіна						Тавричанка (стандарт)							
	2008		2009		2010		Середнє		2008		2010		Середнє	
	2008	2009	2009	2010	2010	Середнє	2008	2009	2008	2009	2010	Середнє	2010	Середнє
Період, діб: сходи – початок плодоношення	69	69	71	70	63	69	69	71	68					
плодоношення	10	14	14	13	15	14	14	14	14					
Загальна урожайність, т/га	11,2	24,9	21,6	19,2	7,3	21,8	21,8	21,0	16,7					
НР _{0,5}					3,2	3,6	3,6	5,9						
Товарна урожайність, т/га	9,0	22,4	19,4	16,9	5,0	19,8	19,8	18,3	14,4					
Товарність, %	80	90	90	87	69	91	91	87	82					
Середня маса товарного плода, кг	0,9	1,4	0,8	1,0	0,7	1,2	1,2	0,8	0,9					
Хімічний склад стиглих плодів:														
суха речовина, %	8,0	10,4	10,3	10,0	7,4	9,3	9,3	9,8	8,8					
загальний цукор, %	4,3	6,8	6,4	5,8	3,9	6,4	6,4	5,9	5,4					
моноцукри, %	2,1	3,0	3,1	2,7	2,1	3,2	3,2	3,1	2,8					
дицукри, %	2,2	3,9	3,3	3,1	1,8	3,2	3,2	2,8	2,6					
вітамін С, мг%	24,0	15,4	22,2	20,5	17,1	16,2	16,2	19,8	17,7					
пектин, %	0,9	0,9	0,9	0,9	0,7	0,7	0,7	0,7	0,7					
Дегустаційна оцінка, балів	7,8	8,2	8,4	8,1	7,8	7,6	7,6	8,2	7,9					
Ураженість: бактеріальними хворобами листків, балів	5	3	5	4,3	5	3	3	5	4,3					
альтернarioзом, балів	-	-	3	1,0	-	-	-	3	1,0					

Новий сорт Тіна рекомендовано у доповнення до існуючих сортів для Степу і Лісостепу України. Сортова агротехніка загальноприйнята для певної зони.

Економічна ефективність вирощування нового сорту дині Тіна у порівнянні зі стандартним сортом Тавричанка становить 2,5 тис. грн/га. З 2011 р. проходить кваліфікаційну експертизу у системі Державної служби з охорони прав на сорти рослин.

Висновки. У результаті селекційної роботи створено сорт дині Тіна – середньоранній, загальна урожайність – 19,2 т/га, товарність – 87%, середня маса плода – 1,0 кг, вміст сухої речовини – 10,0%. Сорт рекомендовано у доповнення до існуючих сортів для Степу і Лісостепу України.

Бібліографія.

1. Гаврилюк М.М. Сучасні завдання аграрної науки в розвитку генетики, селекції та насінництва / М.М. Гаврилюк // Вісник аграрної науки. – К. : Есе, 2009. – № 1. – С. 5-10.

2. Лихацький В.І. Баштанництво / В.І. Лихацький. – К. : Вища школа. – 2002. – 166 с.

3. Державний реєстр сортів рослин, придатних до поширення в Україні (витяг станом на 12.01.2012 р.) / Державна служба з охорони прав на сорти рослин України. – К. : ТОВ "Алефа", 2012. – С. 143-145.

4. Методика селекційного процесу та проведення польових дослідів з баштаними культурами: Методичні рекомендації. – Київ : Аграрна наука, 2001. – С. 51-62.

5. Горова Т.К. Методи селекції овочевих і баштаних культур // Сучасні методи селекції овочевих і баштаних культур / [Т.К. Горова, О.П. Самовол, В.А. Кравченко та ін.]. – Харків : ДП Харківська друкарня № 2, 2001. – С. 51-114.

О.В. Палинчак

Новый сорт дыни Тина.

Резюме. В результате селекционной работы создан новый сорт дыни Тина, представлена его хозяйственная характеристика и направления использования.

O.V. Palinchak

The new varieties of melon Tina.

Summary. As a result of research the new variety of melon Tina was created, presented its economic characteristics and uses.